

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De obedientia, quæ est pars obseruantiaë. Quæstio 104.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

SED contra est, quòd dulia contra latriam diuiditur. Latria autem non diuiditur per diuersas species. Ergo nec dulia.

RESPONDEO dicendum, quòd dulia potest accipi dupliciter. Vno modo, communiter, secundum quòd exhibet reuerentiam cuiuscumque homini, ratione cuiuscumque excellentiæ: & sic continet sub se pietatem & obseruantiam, & quâcumque huiusmodi virtutem, quæ homini reuerentiam exhibet. Et secundum hoc habebit partes specie diuersas. Alio modo potest sumi strictè, prout secundum eam reuerentiam exhibet seruus domino. Nam dulia seruus dicitur, vt dictum est *. Et secundum hoc non diuiditur in diuersas species; sed est vna specierum obseruantia, quam Tullius * ponit: pro eo quòd alia ratione seruus reueretur dominum; miles ducem; discipulus magistrum; & sic de alijs huiusmodi.

ar. 3. l. u-
ius quas.
l. 2. de in-
uen. in s.
4. ante fi-
nem lib.

Ad primum ergo dicendum, quòd ratio illa procedit de dulia communiter sumpta.

Ad secundum dicendum, quòd hyperdulia est potissima species duliæ communiter sumptæ. Maxima enim reuerentia debetur homini ex affinitate, qua m. habet ad Deum.

Ad tertium dicendum, quòd creaturæ irrationali in se consideratæ, non debetur ab homine aliqua subiectio vel honor: quin potius omnis talis creatura est naturaliter homini subiecta. Quòd autem crux Christi honoretur, hoc fit eodem honore, quo Christus honoratur; sicut purpura Regis honoratur eodem honore quo Rex: vt Damascenus * dicit in tertio libro.

ex li. 4. c.
12. & li.
3. c. 8. &
32.

QVÆST. CIV.

De obedientia, in sex articulos diuisa.

¶ E inde considerandum est de obedientia.

¶ Et circa hoc queruntur sex.

¶ Primo, vtrum homo debeat obedire homini?

¶ Secundo, vtrum obedientia sit specialis virtus?

¶ Tertio, de comparatione eius ad alias virtutes.

¶ Quar-

SED

- ¶ Quarto, vtrum Deo fit in omnibus obediendum?
 ¶ Quinto, vtrum subditi suis prælatis teneantur in omnibus obedire?
 ¶ Sexto, vtrum fideles teneantur secularibus potestatibus obedire?

ARTIC. I.

Vtrum vnus homo teneatur alteri obedire?

546
 sup. q. 69
 ar. 2. con.
 q. 88.
 ar. 10. ad
 2. q. inf.
 ar. 5. cor.
 pri. et a.
 6. ad 2.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod vnus homo non teneatur alteri obedire. Non est enim aliquid faciendum contra institutionem diuinam. Sed hoc habet diuina institutio, vt homo suo consilio regatur: secundum illud Ecclesiast. decimo quinto, Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. Ergo non tenetur vnus homo alteri obedire.

¶ 2 Præterea, Si aliquis alicui teneretur obedire, oporteret quod haberet voluntatem præcipientis, tamquam regulam suæ actionis. Sed sola diuina voluntas, quæ semper est recta, est regula humanæ actionis. Ergo non tenetur homo obedire, nisi Deo.

¶ 3 Præterea, Seruitia quanto sunt magis gratuita, tanto sunt magis accepta. Sed id quod homo ex debito facit, non est gratuitum. Si ergo homo teneretur ex debito alijs obedire in bonis operibus faciendis, ex hoc ipso redderetur minus acceptabile opus bonum, quod ex obedientia fieret. Non ergo tenetur homo alteri obedire.

SE D contra est, quod præcipitur ad Hebr. vii. Obedite præpositis vestris & subiaccete eis.

RESPONDEO dicendum, quod sicut actiones rerum naturalium procedunt ex potentijs naturalibus: ita etiam operationes humanæ procedunt ex humana voluntate. Oportuit autem in rebus naturalibus, vt superiora mouerent inferiora ad suas actiones, per excellentiam naturalis virtutis collatæ diuinitus. Vnde etiam oportet in rebus humanis, quod superiores moueant inferiores per suam voluntatem ex vi auctoritatis diuinitus ordinatæ. Mouere autem per rationem
 & vo.

& voluntatem, est præcipere. Et ideo sicut ex ipso ordine naturali diuinitus instituto, inferiora in rebus naturalibus necesse habent subijci motioni superiorum; ita etiam in rebus humanis ex ordine iuris naturalis & diuini, tenentur inferiores suis superioribus obedire.

Ad primum ergo dicendum, quod Deus reliquit hominem in manu consilij sui: non quia liceat ei facere omne quod velit, sed quia ad id quod faciendum est, non cogitur necessitate naturæ, sicut creaturæ irrationales: sed libera electione ex proprio consilio procedente. Et sicut ad alia facienda debet procedere proprio consilio: ita etiam ad hoc quod obediatur suis superioribus. Dicit enim Greg. Vlt. Moral. quod dum alienæ voci humiliter subdinur, nosmetipsos in corde superamus.

Ad secundum dicendum, quod diuina voluntas est prima regula, qua regulantur omnes rationales voluntates: cui vna magis appropinquat, quam alia, secundum ordinem diuinitus institutum. Et ideo voluntas vnius hominis præcipientis potest esse quasi secunda regula voluntatis alterius obediens.

Ad tertium dicendum, quod aliquid potest iudicari gratuitum dupliciter. Vno modo, ex parte ipsius operis: quia scilicet homo ad id non obligatur. Alio modo, ex parte operantis: quia scilicet libera voluntate hoc facit. Opus autem redditur virtuosum & laudabile & meritorium, præcipue secundum quod ex voluntate procedit. Et ideo (quamuis obedire sit debitum) si prompta voluntate aliquis obediatur, non propter hoc minuitur eius meritum, maxime apud Deum, qui non solum exteriora opera, verum etiam interiorem voluntatem videt.

ARTICULI

Utrum obedientia sit specialis virtus?

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod obedientia non sit specialis virtus. Obedientia enim inobedientia opponitur: Sed inobedientia est generale peccatum. Dicit enim Ambros. quod peccatum est

* al. agitur.

ult. mor. c. 12. par. 1. a medio.

547
2. d. 35.
a. 2. ad 5.
c. d. 44.
q. 2. a. 1.
c. Hebr.
2. cor. 1. f.
in li. 2.
de para.
c. 8 par. 1.
ante me.
to. 4.

est inobedientia legi diuinæ. Ergo obedientia non est specialis virtus, sed generalis.

¶ 2. Præterea, Omnis virtus specialis aut est theologica, aut moralis. Sed obedientia non est virtus theologica: quia neque continetur sub fide, neque sub spe, neque sub charitate. Similiter etiam non est virtus moralis: quia non est in medio superflui, & diminuti. Quanto enim aliquis est magis obediens, tanto magis laudatur. Ergo obedientia non est specialis virtus.

¶ 3. Præterea, Gregorius dicit ult. * Moral. quod obedientia tanto magis est meritoria & laudabilis, quanto minus habet de suo. Sed quælibet specialis virtus tanto magis laudatur, quanto magis habet de suo: eò quod ad virtutem requiritur, vt sit volens & eligens, sicut dicitur in 2. Ethicorum*. Ergo obedientia non est virtus specialis.

¶ 4. Præterea, Virtutes differunt specie secundum obiecta. Obiectum autem obedientiæ esse videtur superioris præceptum, quod multipliciter diuersificari videtur secundum diuersos superioritatis gradus. Ergo obedientia est virtus generalis sub se multas virtutes speciales comprehendens.

SE D contra est, quod obedientia à quibusdama ponitur pars iustitiæ, vt supra dictum est*.

RESPONDEO dicendum, quod ad omnia opera bona quæ specialem habent laudis rationem, specialis virtus determinatur. Hoc enim propriè competit virtuti, vt opus bonum reddat. Obedire autem superiori, debitum est secundum diuinum ordinem rebus inditum, vt ostensum est*; & per consequens, est bonum: cum bonum consistat in modo, specie, & ordine, vt August. † dicit in libro de Natura boni. Habet autem hic actus specialem rationem laudis ex speciali obiecto. Cum enim inferiores suis superioribus multa debeant exhibere, inter cætera hoc est vnum speciale, quod tenentur eorum præceptis obedire. Vnde obedientia est specialis virtus, & eius speciale obiectum est.

est præceptum tacitum vel expressum. Voluntas enim superioris quocumque modo innotescat, est quoddam tacitum præceptum. Et tanto videtur obedientia proprior, quanto expressum præceptum obediendo prævenit, voluntate superioris intellecta.

Ad primum ergo dicendum, quod nihil prohibet duas speciales rationes, ad quas duæ speciales virtutes respiciunt, in vno & eodem materiali obiecto concurrere: sicut miles defendendo castrum Regis, & implet opus fortitudinis non refugiens mortis pericula propter bonum; & opus iustitiæ, debitum seruitium domino suo reddens. Sic igitur ratio præcepti, quam attendit obedientia, concurrat cum actibus omnium virtutum: non tamen cum omnibus virtutum actibus: quia non omnes actus virtutum sunt in præcepto, ut supra habitum est*. Similiter etiam quædam quandoque sub præcepto cadunt, quæ ad nullam aliam virtutem pertinent: ut patet in his quæ non sunt mala, nisi quia prohibita. Sic ergo, si obedientia proprie accipiatur secundum quod respicit per intentionem formalem rationem præcepti, erit specialis virtus, & inobedientia peccatum speciale. Secundum hoc enim ad obedientiam requiritur, quod impleat aliquis actum iustitiæ vel alterius virtutis, intendens implere præceptum: & ad inobedientiam requiritur quod actualiter contemnat præceptum. Si verò obedientia large accipiatur pro executione cuiuscumque, quod potest cadere sub præcepto, & inobedientia pro omissione eiusdem ex quacumque intentione: sic obedientia erit generalis virtus, & inobedientia generale peccatum.

Ad secundum dicendum, quod obedientia non est virtus theologica. Non enim per se obiectum eius est Deus, sed præceptum superioris cuiuscumque, vel expressum vel interpretatum, scilicet simplex verbum prælati, eius indicans voluntatem, cui obedit promptus obediens, secundum illud ad Iitum 3. Admone illos principibus & potestatibus subditos esse,
dicto

1.2. 96.
ar. 3.

dicto obedire, &c. Est autem virtus moralis, cum sit pars iustitiæ, & est medium inter superfluum & diminutum. Attenditur autem eius superfluum non quidem secundum quantum, sed secundum alias circumstantias, in quantum scilicet aliquis obedit, vel cui non debet, vel in quibus non debet: sicut etiam supra de religione dictum est*. Potest etiam dici, quod sicut iniustitia superfluum est in eo qui retinet alienum, diminutum autem in eo cui non redditur quod debetur, ut Philosophus dicit* in quinto Ethicorum: ita obedientia medium est inter superfluum, quod attenditur ex parte eius qui subtrahit superiori obedientiæ debitum, quia superabundat in implendo propriam voluntatem: || diminutum autem ex parte superioris cui non obeditur. Unde secundum hoc obedientia non erit medium duarum malitiarum, sicut supra de iustitia dictum est.

9.92. a. 1

s. 4. ante med. 20 5
¶ Fort. & inter diminutum quod attenditur ex parte. 9. 58. art. 30.

Ad tertium dicendum, quod obedientia, sicut & quælibet virtus, debet habere promptam voluntatem in suum proprium obiectum; non autem in id quod repugnans est ei. Proprium autem obiectum obedientiæ est præceptum, quod quidem ex alterius voluntate procedit. Unde obedientia reddit promptam hominis voluntatem ad implendam voluntatem alterius, scilicet præcipientis. Si autem id quod ei præcipitur sit propter se ei volitum, etiam absque ratione præcepti (sicut accidit in prosperis), iam ex propria voluntate tendit in illud, & non videtur illud implere propter præceptum, sed propter voluntatem propriam. Sed quando illud quod præcipitur, nullo modo est secundum se volitum, sed est secundum se consideratum, propriæ voluntati repugnans (sicut accidit in asperis): tunc omnino manifestum est, quod non impletur nisi propter præceptum. Et ideo Greg. dicit in lib. 2. Moral. quod obedientia quæ habet aliquid de suo in prosperis, est vel nulla, vel minor; quia scilicet voluntas propria non videtur principaliter tendere ad implendum præceptum, sed ad assequendum proprium volitum.

ult. lib. 2. 13. ante medium.

tum. In aduersis autem vel difficilibus est maior: quia voluntas propria in nihil aliud tendit, quam in præceptum. Sed hoc intelligendum est secundum id quod exterius apparet: secundum tamen Dei iudicium, qui corda rimatur, potest contingere quòd etiam in prosperis obedientia aliquid de suo habens, non propter hoc sit minus laudabilis, si scilicet propria voluntas obedientis, non minus deuote tendat ad impletionem præcepti.

Ad quartum dicendum, quòd reuerentia directe respicit personam excellentem: & ideo secundum diuersam rationem excel' etiã diuersas species habet. Obedientia verò respicit præceptum personæ excellentis: & ideo non est nisi vnus rationis. Sed quia propter reuerentiam personæ, obedientia debetur eius præcepto, consequens est, quòd obedientia hominis sit eadem specie; ex diuersis tamen speciebus procedens.

ARTIC. III.

Virum obedientia sit maxima virtutum?

Ad tertium sic proceditur. Videtur quòd obedientia sit maxima virtutum. Dicitur enim primo Regum 15. Melior est obedientia, quam victima. Sed oblatio victimarum perinet ad religionem, quæ est potissima inter omnes virtutes morales, vt ex supra dictis patet*. Ergo obedientia est potissima inter omnes virtutes.

548
Phil. 2. 1.
3. 10. 3.
q. 81. a. 6

¶ 2 Præterea, Gregorius dicit ultimo † Moral. quòd obedientia sola virtus est quæ virtutes ceteras menti inserit, insertasque custodit. Sed causa potior est effectui. Ergo obedientia est potior omnibus virtutibus.

c. 12. pa.
7. n. a. pr.

¶ 3 Præterea, Greg. dicit ult. * Moral. quòd numquam per obedientiam malum debet fieri. Aliquando autem per obedientiam bonum quod agitur, intermitti debet. Sed non prætermittitur aliquid nisi pro meliori. Ergo obedientia pro qua prætermittuntur bonæ aliarum virtutum, est virtutibus alijs melior.

c. 13.

SED

*c. 14 pa-
rum ante
med.*

SED contra est, quod obedientia habet laudem ex eo quod ex charitate procedit. Dicit enim Gregorius vlt. * Moralium, quod obedientia seruili metu, sed charitatis affectu seruanda est, non timore pœnz, sed amore iusticiæ. Ergo charitas est potior virtus, quam obedientia.

*342
de lib. 9*

343

344

345

*c. 12. ante
medium.*

RESPONDEO dicendum, quod sicut peccatum consistit in hoc, quod homo contempto Deo, commutabilibus bonis inhæret: ita meritum virtuosi actus consistit è contrario in hoc, quod homo contemptis bonis creatis, Deo inhæret sicut fini. Finis autem potior est his quæ sunt ad finem. Si ergo bona creata propter hoc contemnantur, vt Deo inhæreatur, maior est laus virtutis ex hoc quod Deo inhæret, quam ex hoc quod bona terrena contemnit. Et ideò illæ virtutes, quibus Deo secundum se inhæretur, scilicet theologice, sunt potiores virtutibus moralibus, quibus aliquid terrenum contemnitur, vt Deo inhæreatur. Inter virtutes autem morales tanto aliqua potior est, quanto aliquis maius aliquid contemnit, vt Deo inhæreat. Sunt autem tria genera bonorū humanorum, quæ homo potest contemnere propter Deum, quorum infimum sunt exteriora bona; medium autem sunt bona corporis; supremum autem sunt bona animæ. Inter quæ quodammodo præcipuum est voluntas, in quantum scilicet per voluntatē homo omnibus alijs bonis vtitur. Et ideò, per se loquendo, laudabilior est obedientiæ virtus, quæ propter Deum contemnit propriam voluntatem, quam alia virtutes morales, quæ propter Deum aliqua alia bona contemnit. vnde Greg. dicit in vlt. Moral. q. obedientia victimis iure præponitur: quia per victimas aliena caro, per obedientiam verò voluntas propria mactatur. Vnde etiam quæcumque alia virtutum opera ex hoc meritoria sunt apud Deū, quod sunt vt obediatur voluntati diuinæ. Nam si quis etiam martyrium sustineret, vel omnia sua pauperibus erogaret, nisi hoc ordinaret ad inpletionem diuinæ voluntatis, quod rectè ad obedientiam pertinet: meritoria esse

esse non possent, sicut nec si fierent sine charitate, quæ sine obedientia esse non potest. Dicitur enim 1. Ioan. 2. quod qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit mendax est. Qui autem seruat verba eius, verè in hoc charitas Dei perfecta est. Et hoc ideò est, quia amicitia facit idem velle & nolle.

Ad primum ergo dicendum, quòd obedientia procedit ex reuerentia quæ exhibet cultum & honorem superiori. Et quantum ad hoc sub diuersis virtutibus continetur; licet secundum se considerata, prout respicit rationem præcepti, sit vna specialis virtus. In quantum ergo procedit ex reuerentia prelatorum, continetur quodammodo sub obseruantia. In quantum verò procedit ex reuerentia parentum, sub pietate. In quantum verò procedit ex reuerentia Dei, sub religione; & pertinet ad deuotionem, quæ est principalis actus religionis. Vnde secundum hoc laudabilius est obedire Deo, quàm sacrificium offerre: & etiam quia in sacrificio immolatur aliena caro, per obedientiam autem propria voluntas, vt Gregorius * dicit. Specialiter tamen in casu, in quo loquebatur Samuel, melius fuisset Sauli obedire Deo, quàm animalia pingua Amalechitarum in sacrificium offerre contra Dei mandatum.

*Ibid. c. v3
cir. prin.*

Ad secundum dicendum, quòd ad obedientiam pertinent omnes actus virtutum, prout sunt in præcepto. In quantum ergo actus virtutum operantur causaliter vel dispositiue ad earum generationem & conseruationem: in tantum dicitur quòd obedientia omnes virtutes menti inserit & custodit. Nec tamen sequitur quòd obedientia sit simpliciter omnibus virtutibus prior, propter duo. Primò, quia licet actus virtutis cadat sub præcepto, potest tamè aliquis implere actum virtutis, non attendens ad rationem præcepti. Vnde si aliqua virtus sit, cuius obiectum sit naturaliter prius quàm præceptum, illa virtus dicitur naturaliter prior, quàm obedientia: vt patet de fide, per quam nobis diuinæ auctoritatis sublimitas innotescit, ex qua competit ei potestas

Sec. Sec. Vol. ij.

M m præ-

præcipiendi. Secundo, quia infusio gratiæ & virtutum potest præcedere, etiam tempore, omnem actum virtuosum. Et secundum hoc neque tempore, neque natura est obedientia omnibus alijs virtutibus prior.

Ad tertium dicendum, quod duplex est bonum. Quoddam, ad quod faciendum homo ex necessitate tenetur: sicut amare Deum, vel aliquid huiusmodi. Et tale bonum nullo modo debet propter obedientiam prætermitti. Est autem aliud bonum, ad quod homo non tenetur ex necessitate. Et tale bonum debet homo quandoque propter obedientiam prætermittere, ad quam ex necessitate homo tenetur: quia non debet homo aliquod bonum facere, culpam incurrendo. Et tamen, sicut ibidem Gregorius dicit *, Qui ab uno quolibet bono subiectos vocat, necesse est ut multa concedat, ne obedientis mens funditus intereat, si à bonis omnibus repulsa penitus ieiunet. Et sic per obedientiam, & alia bona potest damnum unius boni recompensari.

ARTIC. IV.

Utrum in omnibus sit Deo obediendum?

549 **A**D quartum sic proceditur. Videtur, quod non in omnibus sit Deo obediendum. Dicitur enim Match. 9. quod Dominus duobus cæcis curatis præcepit dicens, Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamauerunt eum per totam terram illam: nec tamen ex hoc inculpantur. Ergo videtur quod non teneamur in omnibus obedire Deo.

lib. ult. c. 13. parū à princ.
549
infr a. 5.
co. & ad
2. & qu.
154. a. 2.
ad 2. &
2. d. 44. in
expof. li.
ad 7. &
10. 2. co.
4.

¶ 2 Præterea, Nullus tenetur aliquid facere contra virtutem. Sed inveniuntur quædam præcepta Dei contra virtutem: sicut quod præcepit Abraham, ut occideret filium innocentem, ut habetur Genesis 22. Et Iudæis, ut furarentur res Aegyptiorum, ut habetur Exodi duodecimo: quæ sunt contra iustitiam. Et Osee, quod acciperet mulierem adulteram: quod est contra castitatem. Ergo non in omnibus est obediendum Deo.

¶ 3 Præterea, Quicumque obedit Deo, conformatur voluntati.

voluntatem suam voluntati diuinæ, etiam in voluto. Sed non quantum ad omnia tenemur conformare voluntatem nostram voluntati diuinæ in voluto, vt supra habitum est *. Ergo non in omnibus tenetur homo Deo obedire.

1.2.9.29.
a.10.

SED contra est, quod dicitur Exod. 24. Omnia quæcumque locutus est Dominus, faciemus, & erimus obedientes.

RESPONDEO dicendum, quod sicut supra dictum * est, ille qui obedit, mouetur per imperium eius cui obedit: sicut res naturales mouentur per suos motores. Sicut autem Deus est primus motor omnium quæ naturaliter mouentur; ita etiam est primus motor omnium voluntatum, vt ex supradictis patet *. Et idèd sicut naturali necessitate omnia naturalia subduntur diuinæ motioni: ita etiam quadam necessitate iustitiæ, omnes voluntates tenentur obedire diuino imperio.

ar.1 hu-
ius quas.

1.2.9.9.
ar.6.

Ad primum ergo dicendum, quod Dominus cæcis dixit, vt miraculum occultarent, non quasi intendens eos per virtutem diuini præcepti obligare: sed sicut Gregorius dicit 19. Moral. † Seruis suis se sequentibus exemplum dedit, vt ipsi quidem virtutes suas occultare desiderarent; & tamen, vt alij eorum exemplo proficiant, prodantur inuiti.

cap.18. a
medio.

Ad secundum dicendum, quod sicut Deus nihil operatur contra naturam; quia hoc est natura vniuscuiusque rei, quod in ea Deus operatur, vt habetur in glos. ad Rom. 11. * operatur tamen aliquid contra solitum cursum naturæ. Ita etiam Deus nihil potest præcipere contra virtutem: quia in hoc principaliter consistit virtus & reſtitudo voluntatis humanæ, quod Dei voluntati conformetur, & eius sequatur imperium, quamuis sit contra consuetum virtutis modum. Secundum hoc ergo, præceptum Abrahæ factum, quod filium innocentem occideret, non fuit contra iustitiam: quia Deus est auctor mortis & vitæ. Similiter nec fuit contra iustitiã quod mādauit Iudæis, vt res Aegyptio-

Ad Ro.
11. sup. il
lud contra
naturam
infertus
es, in glo.
ord & su
mitur ex
Aug. lib.
26. contra
Faustum
c.3. 10.6.

M m a rum

rum acciperent: quia eius sunt omnia, & cui voluerit, dat illa. Similiter etiam non fuit contra castitatem, præceptum Osee factum, ut mulierem adulteram acciperet: quia ipse Deus est humanæ generationis ordinator; & ille est debitus modus mulieribus utendi, quæ Deus instituit. Unde patet quod prædicti nec obedendo Deo, nec obedire volendo peccauerunt.

Ad tertium dicendum, quod etsi non semper teneatur homo velle quod Deus vult; semper tamen teneatur velle quod Deus vult eum velle. Et hoc homini præcipue innotescit per præceptum diuinum. Et ideo tenetur homo in omnibus diuinis præceptis obedire.

ARTIC. V.

Virum subditi teneantur suis superioribus in omnibus obedire?

550
sup. q. 69.
a. 3. ad 1.
& inf. q.
186. a. 2.
cor. & 3.
d. 25. q. 2.
a. 1. q. 4.
ad 3. &
Rom. 13.
69. 4. fin.

AD quintum sic proceditur. Videtur, quod subditi teneantur suis superioribus in omnibus obedire. Dicit enim Apostolus ad Colossen. 3. Filij obedite parentibus per omnia. Et postea subdit, Serui obedite per omnia dominis carnalibus. Ergo eadem ratione alij subditi debent prælati suis in omnibus obedire.

¶ 2 Præterea, Prælati sunt medij inter Deum & subditos, secundum illud Deuteron. 5. Ego sequer & medius fui inter Deum & vos in tempore illo, ut annuntiarem vobis verba eius. Sed ab extremo in extremum non peruenitur, nisi per medium. Ergo præcepta prælati sunt reputanda tamquam præcepta Dei. Unde & Apost. dicit ad Galat. 4. Sicut angelum Dei excepistis me, sicut Christum Iesum. Et 1. ad Thel. 2. Cum accepissetis à nobis verbum auditus Dei, accepistis illud non ut verbum hominum, sed sicut verè est, verbum Dei. Ergo sicut homo debet Deo obedire in omnibus, ita & prælati.

¶ 3 Præterea, Sicut religiosi profitendo vouent castitatem & paupertatem: ita & obedientiam. Sed religiosus tenetur quantum ad omnia seruare castitatem

tem & paupertatem. Ergo similiter quantum ad omnia tenetur obedire.

SED contra est, quod dicitur Act. 5. Obedire oportet Deo magis quam hominibus. Sed quandoque precepta prelatorum sunt contra Deum. Ergo non in omnibus prelati est obediendum.

RESPONDEO dicendum, quod sicut dictum est, * obediens mouetur ad imperium precipientis quadam necessitate iustitiae: sicut res naturalis mouetur ex virtute sui motoris necessitate naturae. Quod autem aliqua res naturalis non moueatur a suo motore, potest contingere dupliciter. Vno modo, propter impedimentum, quod prouenit ex fortiori virtute alterius mouentis: sicut lignum non comburitur ab igne, si fortior vis aquae impediatur. Alio modo ex defectu ordinis mobilis ad motorem; quia etsi subiiciatur eius actioni quantum ad aliquid, non tamen quantum ad omnia: sicut humor quandoque subiicitur actioni caloris quantum ad calefieri; non tamen quantum ad exsiccari siue consumi. Et similiter ex duobus potest contingere, quod subditus suo superiori non teneatur in omnibus obedire. Vno modo propter preceptum maioris potestatis. Vt enim dicitur ad Romanos decimotertio, super illud, Qui potestati resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt: dicit glossa *, Si quid iusserit curator, numquid est tibi faciendum, si contra Proconsulem iubeat? Rursum si quid Proconsul iubeat, & aliud Imperator, numquid dubitatur illo contempto, illi esse seruiendum? Ergo si aliud Imperator, aliud Deus iubeat, contempto illo, obtemperandum est Deo. Alio modo non tenetur inferior suo superiori obedire, si ei aliquid precipiat, in quo ei non subdatur. Dicit enim Seneca in tertio de Beneficijs *, Errat si quis existimat seruitutem in totum hominem descendere. Pars enim melior excepta est. Corpora obnoxia sunt & ascripta dominis, mens quidem est sui iuris. Et ideo in his quae pertinent ad interiorē motum voluntatis, homo

M m 3 non

a. 1. c. 4.

est Aug. in ser. 6. de verbis domin. a medio illius, tom. 10.

c. 20. in princ.

non tenetur homini obedire, sed solum Deo. Tenetur autem homo homini obedire in his quæ exterius per corpus sunt agenda: in quibus tamen secundum ea quæ ad naturam corporis pertinent, homo homini obedire non tenetur, sed solum Deo: quia omnes homines natura sunt pares; puta, in his quæ pertinent ad corporis sustentationem, & prolis generationem. Unde non tenentur nec serui dominis, nec filij parentibus obedire, de matrimonio contrahendo, vel virginitate seruanda, aut aliquo alio huiusmodi. Sed in his quæ pertinent ad dispositionem actuum & rerum humanarum, tenetur subditus suo superiori obedire secundum rationem superioritatis: sicut miles Duci exercitus, in his quæ pertinent ad bellum; seruus domino, in his quæ pertinent ad seruilis opera exequenda; filius patri, in his quæ pertinent ad disciplinam vitæ, & curam domesticam; & sic de alijs.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc quod Apostolus dicit, intelligendum est per omnia, quantum ad illa quæ pertinent ad ius patriæ vel dominatiuæ potestatis.

Ad secundum dicendum, quod Deo subijcitur homo simpliciter quantum ad omnia & interiora & exteriora: & ideo in omnibus ei obedire tenetur. Subditi autem non subijciuntur suis superioribus quantum ad omnia, sed quantum ad aliqua determinatè: & quantum ad illa medijs sunt inter Deum & subditos. Quantum ad alia verò, immediatè subduntur Deo, à quo instruuntur per legem naturalem vel scriptam.

Ad tertium dicendum, quod religiosi obedientiam profitentur quantum ad regularem conuersationem, secundum quam suis prælatis subduntur. Et ideo quantum ad illa sola obedire tenentur, quæ possunt ad regularem conuersationem pertinere. Et hæc est obedientia sufficiens ad salutem. Si autem etiam in alijs obedire voluerint, hoc pertinebit ad eumulum perfectionis: dum tamen illa non sint contra Deum, aut contra professionem regulæ, quia talis obedientia

tia

tia esset illicita. Sic ergo potest triplex obedientia distingui: una sufficiens ad salutem, quæ scilicet obedit in his, ad quæ obligatur: alia perfecta, quæ obedit in omnibus licitis: alia indiscreta, quæ etiam in illicitis obedit.

ARTIC. VI.

Vtrum Christiani teneantur secularibus potestatibus obedire?

AD sextum sic proceditur. Videtur, quod Christiani non teneantur secularibus potestatibus obedire. Quia super illud Math. 17. Ergo liberi sunt filij: dicit gloss. * Si in quolibet regno filij illius regis, qui regno illi præfertur, sunt liberi; tunc filij regis illius, cui omnia regna subduntur, in quolibet regno liberi esse debent. Sed Christiani per fidem Christi facti sunt filij Dei: secundum illud Ioannis primo, Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Ergo non tenentur potestatibus secularibus obedire.

551
2. d. 44. q.
2. x. c.
quo 2. a.
9. cor.
est Aug.
lib. 1. qu.
evang. c.
23. to. 4.

¶ 2 Præterea, Ad Romanos 7. dicitur, Mortificati estis legi per corpus Christi: & loquitur de lege diuina veteris testamenti. Sed minor est lex humana, per quam homines secularibus potestatibus subduntur, quam lex diuina veteris testamenti. Ergo multo magis homines per hoc, quod sunt facti membra corporis Christi, liberantur à lege subiectionis, qua secularibus principibus astringebantur.

¶ 3 Præterea, Latronibus qui per violentiam opprimunt, homines obedire non tenentur. Sed Augustinus dicit in 4. de Ciuit. Dei *, Remota iustitia, quid sunt regna, nisi magna latrocinia? Cum ergo dominia principum secularium plerumque cum iniustitia exerceantur, vel ab aliqua iniusta usurpatione principum sumpserint: videtur quod non sit principibus secularibus obediendum à Christianis.

cap. 4. in
prin. to. 5

Sed contra est, quod dicitur ad Titum 3. Admone illos principibus & potestatibus subditos esse: & 1. Petr. 2. Subiecti estote omni humanæ creaturæ

Mm 4 pro-

propter Deum, siue regi, quasi præcellenti, siue ducibus, tamquam ab eo missis.

RESPONDEO dicendum, quòd fides Christi est iustitiæ principium & causa, secundum illud Roman. 3. Iustitia Dei per fidem Iesu Christi. Et idèd per fidem Iesu Christi non tollitur ordo iustitiæ, sed magis firmatur. Ordo autem iustitiæ requiritur, ut inferiores suis superioribus obediant. Aliter enim non posset humanarum rerum status conservari. Et idèd per fidem Christi non excusantur fideles, quin principibus secularibus obedire teneantur.

ant. præc.

Ad primum ergo dicendum, quòd sicut supra dictum est *, seruitus qua homo homini subijcitur, ad corpus pertinet, non ad animam, quæ libera manet. Nunc autem in statu huius vitæ per gratiam Christi liberamur à defectibus animæ, non autem à defectibus corporis: ut patet per Apostolum ad Romanos 7. qui dicit de seipso, quod mente seruit legi Dei, carne autem legi peccati. Et idèd illi qui sunt filij Dei per gratiam, liberi sunt à spirituali seruitute peccati: non autem à seruitute corporali, qua temporalibus dominis tenentur astricti, ut dicit gloss. super illud 1. ad Timotheum sexto, Quicumque sunt sub iugo serui, &c.

Ad secundum dicendum, quòd lex vetus fuit figura noui testamenti. Et idèd debuit cessare veritate veniente. Non autem est simile de lege humana, per quæ homo subijcitur homini. Et tamen etiam ex lege diuina homo tenetur homini obedire.

Ad tertium dicendum, quòd Principibus secularibus in tantum homo obedire tenetur, in quantum ordo iustitiæ requirit. Et idèd si non habeant iustum principatum, sed usurpatum, vel si iniusta præcipiant, non tenentur eis subditi obedire, nisi forte per accidens, propter vitandum scandalum vel periculum.